

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ГОРЛІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
ДЕРЖАВНОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
«ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»



ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

С. О. Омельченко

«24» квітня 2016 р.

ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА

підготовки науково-педагогічних кадрів
в аспірантурі зі спеціальності
032 «Історія та археологія»

Професійна кваліфікація: Викладач вищої школи, викладач-дослідник

Обсяг програми: чотири роки (240 кредитів)

Рівень: третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти
Національна рамка кваліфікацій – 8 рівень

м. Бахмут 2016 р.

ПЕРЕДМОВА

1. РОЗРОБЛЕНО

кафедрою вітчизняної та зарубіжної історії Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

2. ЗАТВЕРДЖЕНО ТА НАДАНО ЧИННОСТІ

рішенням вченої ради

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

від «24» квітня 2016 р., протокол № 8

3. ВВЕДЕНО ВПЕРШЕ

4. ПРОЕКТНА ГРУПА

Докашенко В.М., д-р. іст. наук, проф. (керівник групи);

Докашенко Г.П., д-р. іст. наук, проф.;

Євсеєнко С.А., канд. іст. наук, доц.;

Комар Я.В., канд. іст. наук, доц.;

Концур В.В., канд. іст. наук, доц.

Ця програма не може бути повністю або частково відтворена, тиражована та розповсюджена без дозволу ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

I. Загальна характеристика освітньої програми

1.1. Назва спеціальності: 032 «Історія та археологія»

1.2. Рівень програми: *третій (освітньо-науковий) рівень* вищої освіти
Національна рамка кваліфікацій – 8 рівень

1.3. Форма навчання: очна, заочна

1.4. Вимоги до рівня підготовки, необхідного для засвоєння програми.

Особи, які бажають засвоїти освітню програму вищої освіти підготовки науково-педагогічних кадрів в аспірантурі зі спеціальності 032 «Історія та археологія», повинні мати *другий (магістерський) рівень* вищої освіти (як виняток, фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст»), який відповідає сьомому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій. Прийом до аспірантури здійснюється за результатами складання вступних випробувань на конкурсній основі. Фахівці споріднених спеціальностей складають додаткове вступне випробування за рішенням приймальної комісії.

За рішенням екзаменаційної комісії особам, що мають досягнення у науково-дослідній діяльності, які відображено в наукових працях, а також мають рекомендацію організації, в якій здійснювалася їх науково-дослідна діяльність, може бути надано право переважного зарахування.

II. Мета освітньої програми

Загальною метою освітньо-наукової програми є розвиток дослідницьких навичок на основі глибокого розуміння загальних закономірностей історичного процесу та конкретно-історичних особливостей, вивчення методології наукового пізнання, поглиблене вивчення методологічних і теоретичних основ історичного знання, формування професійної готовності, самостійної науково-дослідної та педагогічної діяльності, вдосконалення знань іноземної мови і філософської освіти, орієнтованих на професійну діяльність, формування компетенцій, необхідних для успішної науково-дослідної та педагогічної роботи у вищій школі.

Метою освітньої частини освітньо-наукової програми є забезпечення підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня із спеціальності 032 «Історія та археологія» до викладацької та науково-дослідної діяльності, формування програмних компетентностей, що дозволять їм оволодіти основними знаннями, вміннями, навичками, необхідними для здійснення оригінального дисертаційного дослідження з історії, успішно працювати у сфері науки і освіти та бути стійким на ринку праці.

Метою дослідницької складової освітньо-наукової програми є підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів вищої школи третього (освітньо-наукового рівня) із спеціальності 032 «Історія та археологія», а також висококваліфікованих фахівців-практиків, які володіють загальнонауковими методами системного, функціонального і статистичного дослідження, сучасними методами науково-дослідної та педагогічної діяльності.

Виховною метою освітньо-наукової програми є розвиток у здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня із спеціальності 032 «Історія та археологія» особистісних якостей, що сприяють їх творчій активності, загальнокультурному зростанню й соціальній мобільності: цілеспрямованості, організованості, працьовитості, відповідальності, самостійності, прихильності етичним цінностям, толерантності, наполегливості у досягненні мети, активній громадянській позиції.

III. Характеристика професійної діяльності випускників, які засвоїли освітньо-наукову програму аспірантури

Види, область, сфери професійної діяльності

Освітньо-наукова програма аспірантури реалізується з метою створення здобувачам третього (освітньо-наукового) рівня із спеціальності 032 «Історія та археологія» умов для набуття необхідного для здійснення професійної діяльності рівня знань, умінь, навичок, досвіду діяльності і підготовки до захисту науково-кваліфікаційної роботи (дисертації) на здобуття наукового ступеня доктора філософії PhD (у галузі історії).

Освітньо-наукова програма вищої освіти підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня із спеціальності 032 «Історія та археологія» спрямована на фахову й методичну підготовку в галузі викладання історичних дисциплін та здійснення наукових досліджень.

Види професійної діяльності, до яких готуються випускники, які засвоїли освітньо-наукову програму підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня із спеціальності 032 «Історія та археологія»: науково-дослідна діяльність у галузі історії; архівно-музейна робота, дослідницька та викладацька діяльність у вищих навчальних закладах та дослідницьких установах, підвищення кваліфікації, підготовки і перепідготовки педагогічних кадрів. Програма аспірантури спрямована на засвоєння всіх видів професійної діяльності, до яких готується випускник.

Область професійної діяльності випускників, що засвоїли освітньо-наукову програму підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня із спеціальності 032 «Історія та археологія», включає дослідження закономірностей соціально-економічного, політичного, культурного розвитку в історичному розрізі, з'ясування співвідношення загального, особливого та одиничного в історичних процесах, визначення цивілізаційних засад історичного процесу, творче використання історичного досвіду для вирішення проблем сучасності.

Сферами професійної діяльності випускників, що засвоїли освітньо-наукову програму підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня із спеціальності 032 «Історія та археологія», є науково-дослідні організації, відповідного спрямування; архівні та музейні установи; заклади системи вищої освіти; органи управління освітою різного типу; інформаційно-аналітичні та консультаційні центри.

Випускник освітньо-наукової програми підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня із спеціальності 032 «Історія та археологія» має бути широко ерудований, мати фундаментальну наукову підготовку, знати і вміти

застосовувати методологію наукового пізнання, володіти сучасними інформаційними технологіями, включаючи методи отримання, обробки та зберігання наукової інформації, вміти самостійно формувати наукову тематику, організувати і вести науково-дослідну діяльність в історичній сфері, мати здатність до інноваційної діяльності в тій чи іншій області (наукова, освітня, методична, управлінська), володіти методикою викладання у вищій школі.

IV. Перелік компетентностей випускника освітньо-наукової програми підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня із спеціальності 032 «Історія та археологія»

Результатами засвоєння освітньо-наукової програми аспірантури є сформовані у випускника: загальні компетенції, не залежні від конкретного напрямку підготовки; загально-професійні компетенції, що визначаються напрямом підготовки; професійні компетенції, що визначаються спрямованістю програми підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня із спеціальності 032 «Історія та археологія».

Таблиця 1

Компетентності випускника освітньо-наукової програми підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня із спеціальності 032 «Історія та археологія»

Група компетентностей	Зміст компетентностей	Шифр
1. Загальні	здатність до критичного аналізу та оцінки сучасних наукових досягнень, генерування нових ідей при вирішенні дослідницьких і практичних завдань, зокрема в міждисциплінарних областях	ЗК-1
	проектувати, ініціювати та виконувати (індивідуально або в науковій групі) наукові дослідження на основі цілісного системного наукового світогляду, знань історії та філософії науки	ЗК-2
	здійснювати пошук, оброблення, аналіз і контекстуалізацію значного обсягу наукової інформації з різних джерел, інтерпретацію результатів наукових досліджень	ЗК-3
	орієнтуватися в інформаційних та Internet-джерелах, працювати з бібліотечними фондами, критично ставитись до отриманої інформації	ЗК-4
	володіти комп'ютерною та інформаційною культурою, усвідомлювати цінності суб'єктивної позиції в інформаційному просторі	ЗК-5
	спілкуватися з різними цільовими аудиторіями, використовуючи відповідну лексику, методи, техніки та прийоми	ЗК-6
	використовувати сучасні методи і технології наукової	ЗК-7

	комунікації рідною та іноземною мовою	
	проектувати і реалізовувати індивідуальну наукову траєкторію, застосовувати принципи наукової самоорганізації, власного дослідницького стилю	ЗК-8
	здатність планувати і вирішувати завдання власного професійного та особистісного розвитку	ЗК-9
	працювати у великій науковій групі, дотримуючись етичних норм професійної діяльності	ЗК-10
2. Загально-професійні	володіння сучасною методологією, методикою та методами наукового історичного дослідження, зокрема з використанням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій	ЗПК-1
	здатність до критичного аналізу та оцінки сучасних наукових досягнень, генерування нових ідей під час вирішення дослідних і практичних завдань	ЗПК-2
	здатність рецензувати публікації та презентації, брати участь у вітчизняних та міжнародних наукових дискусіях, висловлюючи та відстоюючи свою власну позицію	ЗПК-3
	здатність до абстрактного обґрунтування та моделювання наукової гіпотези, визначення відповідних задач, їх аргументація з метою просування і трансформування наукових знань, їх практичного застосування	ЗПК-4
	знання стандартів і типу мислення, необхідних для проведення наукового дослідження та публікацій його результатів, включаючи критичну обізнаність та інтелектуальну чесність	ЗПК-5
	здатність писати, розмовляти та слухати рідною мовою та іноземною мовою, презентуючи складні наукові завдання професійній та непрофесійній аудиторії, мати знання про можливості використання та модальність медіа	ЗПК-6
	здатність здійснювати тайм-менеджмент, організовувати набуття теоретичних знань та практичних інструментів, скеровуючи зусилля і об'єднуючи результати різних досліджень та аналізів, представляти остаточний результат до визначеного кінцевого терміну	ЗПК-7
	готовність до викладацької діяльності у вищій школі	ЗПК-8
3. Фахові	отримання глибоких обґрунтованих знань історичних процесів в цивілізаційному вимірі, екстраполювання їх на спеціальну область власного дослідження	ФК-1
	здатність визначити, отримати доступ, проаналізувати й об'єднати інформацію з різних джерел, документів та текстів для вирішення відповідних завдань історичного дослідження	ФК-2
	знання ресурсів (включаючи ті, що базуються на ІКТ), доступних для дослідження в спеціальній історичній області та суміжних областях	ФК-3

здатність знаходити, відбирати, контекстуалізувати та інтерпретувати значний масив архівного та документального матеріалу	ФК-4
здатність визначити, спланувати та здійснити індивідуальний внесок у розвиток історичної науки	ФК-5
організація діалогічного спілкування в освітньому процесі вищої школи задля реалізації студентоцентричного підходу в навчанні	ФК-6
здатність здійснювати на практиці міждисциплінарні підходи, принципи спільного дослідження в історії, соціальних та гуманітарних науках	ФК-7
представляти науковому співтовариству експериментальні досягнення у вигляді наукових статей, доповідей, мультимедійних презентацій відповідно до прийнятих стандартів і форматів професійного співтовариства	ФК-8
володіти педагогічною майстерністю, педагогічною технікою, професійними вміннями майбутніх вчених, викладачів вищої школи	ФК-9
володіти засобами особистісного, професійного самовираження, протистояння професійним деформаціям особистості	ФК-10

V. Опис освітньо-наукової програми навчання

Термін навчання за освітньо-науковою програмою аспірантури – 4 роки. Можливим є навчання за індивідуальним навчальним планом. Термін навчання за індивідуальним навчальним планом не може перевищувати встановлений програмою. У разі дострокового засвоєння освітньо-наукової програми та успішного захисту дисертації аспірантові присуджується науковий ступінь незалежно від терміну навчання в аспірантурі. При навчанні за індивідуальним планом осіб з обмеженими можливостями здоров'я термін отримання освіти може бути збільшений за їх бажанням не більше ніж на один рік порівняно із встановленим.

Освітньо-наукова програма орієнтована на загальнонаукову, фахову, педагогічну й методичну підготовку здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня із спеціальності 032 «Історія та археологія» в галузі викладання та здійснення історичних досліджень.

Загальний обсяг освітньо-наукової програми – 240 кредитів. Програма містить освітню (22,5%) та науково-дослідну (77,5%) складові. В даній освітньо-науковій програмі одному семестру відповідає 30 кредитів ЄКТС, а звичайному навчальному року – 60 кредитів ЄКТС. Одному кредиту ЄКТС відповідають 30 годин загального навчального навантаження аспіранта.

В таблицях 2 і 3 представлений розподіл змісту освітньо-наукової програми з урахуванням навчального часу та кількості кредитів ЄКТС.

Освітня складова програми передбачає виділення дисциплін двох видів: загальних дисциплін та дисципліни за спеціалізацією, серед яких: нормативні та

вибіркові дисципліни, проміжну та підсумкову атестації. Загальний обсяг освітньої складової програми – 54 кредити.

Таблиця 2

**Розподіл змісту освітньо-наукової програми підготовки здобувачів
третього (освітньо-наукового) рівня із спеціальності
032 «Історія та археологія»**

Назва блоку та його шифр		Академічні години/кредити ЄКТС
Освітня складова		
Цикл загальної підготовки		600/20
Цикл професійної підготовки	– обов’язкові дисципліни	570/19
	– вибіркові дисципліни	450/15
Загальна кількість		1620 год. / 54кред.

Науково-дослідна складова освітньо-наукової програми включає: участь у наукових конференціях, підготовку публікацій у наукових фахових виданнях, виконання докторської дисертації, участь у кафедральному семінарі. Загальний обсяг науково-дослідної складової освітньої програми – 5580год./ 186 кред.

Таблиця 3

**Розподіл змісту освітньо-наукової програми за складовими діяльності
здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня із спеціальності 032
«Історія та археологія»**

Складові	Академічні години/кредити	%
Освітня складова:	1620 / 54	22,5
в тому числі цикл загальної підготовки: від освітньої складової	600/20	37,1
Цикл професійної підготовки (обов’язкові дисципліни): від освітньої складової	570/19	35,2
Цикл професійної підготовки (вибіркові дисципліни): від освітньої складової	450/15	27,7
Науково-дослідна складова	5580/ 186	77,5
Загальна кількість	7200/ 240	100

Розподіл дисциплін за циклами, послідовність їх вивчення, розподіл кредитів, конкретні форми проведення навчальних занять (лекції, практичні, семінарські, індивідуальні заняття, консультації, педагогічна практика) та їх обсяг, графік навчального процесу, форми підсумкового контролю визначені навчальним планом (додаток А).

Форми і методи організації освітнього процесу

Освітній процес побудований на принципах студентоцентристського, особистісно орієнтованого навчання, на основі компетентнісного, системного, партисипативного, інтегративного підходів.

Форми навчання: аудиторні (лекційні, практичні, семінарські), позааудиторні (індивідуальні, консультації, написання та захист проєктів, практика, науково-дослідна робота), самостійна робота, майстер-класи. Можливе застосування електронного навчання і дистанційних освітніх технологій.

Методи навчання: проблемного, проблемно-пошукового, інтерактивного навчання (диспути, дискусії, «круглі столи», тренінги, мозкові атаки, презентації, ділові й рольові ігри).

Протягом навчання за програмою здійснюється наукове керівництво, підтримка та консультування з боку інших колег наукової групи.

Дослідницька робота: участь у фахових та міждисциплінарних семінарах, підготовка публікацій у наукових фахових виданнях, участь у наукових конференціях, підготовка та захист дисертаційної роботи.

Загальне оцінювання роботи здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня із спеціальності 032 «Історія та археологія» здійснюється за результатами проміжного та підсумкового контролю у вигляді екзаменів, заліків, наукових звітів з оцінюванням досягнень відповідно до внутрішньої системи забезпечення якості освіти; складання кандидатських іспитів, передзахисту, який здійснюється на міжкафедральному семінарі, захисту дисертаційної роботи.

VI. Опис запланованих результатів навчання (РН)

Таблиця 4

Шифр	Результати навчання
РН-1	здатність продемонструвати знання та розуміння сучасної методології, методики та методів наукового історичного дослідження, зокрема з використанням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій
РН-2	кваліфіковано аналізувати основні підходи, теорії та концепції історичної науки, здійснювати відбір змісту, необхідного для наукового самовизначення
РН-3	здатність завершити оригінальне дослідження, яке базується на критичному розгляді джерел та забезпечено необхідним науково-довідковим апаратом (нотатки, бібліографія, додатки, в тому числі публікація відповідних документів)
РН-4	здатність продемонструвати знання та розуміння джерельної основи історичного дослідження, типів класифікації історіографічного опису
РН-5	володіти основними поняттями, особливостями стратегічного менеджменту навчального закладу
РН-6	здатність представляти результати дослідження іноземною мовою
РН-7	здатність використовувати професійно-орієнтовані знання та практичні навички під час реалізації принципів, організаційних

	форм і прийомів управління навчально-виховним процесом з урахуванням сучасних умов, індивідуальних особливостей студентів
PH-8	самостійно й творчо опрацьовувати, аналізувати і представляти облікову інформацію з архіву, бібліотечні каталоги, ІКТ-ресурси з метою локалізації джерел власного дослідження
PH-9	організувати інформаційний пошук, самостійний відбір і якісну обробку (об'єднання, узагальнення) наукової історичної літератури та проведення історіографічного аналізу в публікаціях та підсумковому дослідженні
PH-10	володіти методами історичних досліджень, формулювати і вирішувати завдання, що виникають під час науково-дослідної та практичної роботи
PH-11	впроваджувати інноваційні прийоми в педагогічний процес з метою створення умов для ефективної мотивації студентів
PH-12	обирати в усному й писемному мовленні найдоцільніші формули мовленнєвого етикету
PH-13	спілкуватися та представляти ефективно дослідницькі ідеї в усній та письмовій формах перед фаховою та нефаховою аудиторією, презентувати результати власних наукових досліджень у вигляді наукових статей, доповідей на конференціях
PH-14	володіти методами та методиками проектування та організації спільної діяльності педагогів і студентів
PH-15	створювати умови конструктивної взаємодії з суб'єктами навчально-виховного процесу і обирати оптимальні методи, засоби і форми взаємодії, забезпечувати сприятливий морально-психологічний клімат
PH-16	вирішувати й попереджати конфліктні ситуації професійної взаємодії
PH-17	дотримуватись у своїй діяльності професійно-етичних норм, прийнятих в міжнародній практиці педагогічного менеджменту
PH-18	виявляти ініціативу і самостійність в різноманітних видах діяльності, в тому числі громадських ініціатив, брати відповідальність за результати своєї професійної діяльності, дотримуватись корпоративної культури ВНЗ
PH-19	планувати і вирішувати завдання власного професійного та особистісного розвитку
PH-20	розвивати отримані навички навчання для подальшого процесу навчання на засадах самокерування та автономії

Головним підсумком виконання освітньо-наукової програми є результатами наукових досліджень, в процесі яких набувається або застосовується нове знання (через опубліковані: дисертацію, наукові статті, тези, створені навчально-методичні матеріали тощо).

Потенційні напрями наукових досліджень аспірантів

1. Проблеми повоєнного тоталітаризму в історичному контексті.
2. Історія Донеччини новітнього часу.
3. Історична пам'ять як історіософська категорія (на конкретному історичному матеріалі).
4. Історична відповідальність як історіософська категорія (на конкретному історичному матеріалі).
5. Історія профспілок України другої половини ХХ століття.
6. Етнополітичні проблеми сучасної України (на матеріалах окремих етносів).
7. Історіографічні аспекти історії Донбасу.
8. Особливості робітничого руху України на зламі тоталітаризму.
9. Історія шкільної освіти в призмі цивілізаційного розвитку окремих країн.
10. Джерелознавчі аспекти сучасної вітчизняної історичної науки.

VII. Форми атестації здобувачів вищої освіти

Атестація – це встановлення відповідності засвоєних здобувачами третього (освітньо-наукового) рівня із спеціальності 032 «Історія та археологія» рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти за спеціальністю 032 «Історія та археологія», що передбачає визначення рівня здатності вирішувати складні завдання і проблеми педагогічної, науково-дослідної, проектної, методичної, управлінської та культурно-просвітницької діяльності.

Атестація здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня із спеціальності 032 «Історія та археологія» здійснюється екзаменаційною комісією, до складу якої можуть включатися представники роботодавців та їх об'єднань.

Атестація здійснюється за допомогою засобів контролю ступеня досягнення кінцевої мети освітньо-наукової підготовки з дотриманням дидактичних принципів формування і реалізації системи засобів діагностики.

Атестація здійснюється на підставі оцінки якості засвоєння освітньої програми, рівня професійних знань, умінь та навичок, ступеня сформованості загальних та спеціальних компетентностей.

До атестації допускаються аспіранти, які успішно виконали всі вимоги навчального плану підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня із спеціальності 032 «Історія та археологія» і не мають академічної та фінансової заборгованості.

Атестація здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня із спеціальності 032 «Історія та археологія» проводиться у формі публічного захисту дисертаційної роботи.